

Expoziția personală de artă fotografică itinerantă :**„ ROȘU TRADIȚIONAL ROMÂNESC ”****Expune : Tudorel Ilie, artist fotograf, Baia Mare, Maramureș.**

Expoziția personală de artă fotografică itinerantă „ROȘU TRADIȚIONAL ROMÂNESC” este o expoziție-eveniment care își propune să promoveze în rândul iubitorilor de cultură din țară și din străinătate cele mai importante valori ale cromaticii tradiționale din România. Expoziția se desfășoară în cadrul proiectului cultural „Zestrea Vie Românească”.

Vernisajul expoziției va avea loc luni 10 aprilie 2023 orele 17.00 în „Salonul Artelor” de la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, prilej cu care se va desfășura și o prezentare cu invitați din zonele etnofolclorice ale județului Maramureș.

Proiectul cultural al expoziției va fi lansat în „Lunea Mare”, din „Săptămăna Patimilor”, în preajma sfintelor Sărbători Pascale. Expoziția urmează să parcurgă apoi toate regiunile istorice ale României, ajungând și la cele mai importante centre ale diasporei românești din Europa și din lume, fiind expusă în muzee și alte centre culturale.

Obiectivul expoziției este să facă cunoscută publicului larg importanța, frumusețea și semnificațiile culorii roșu în cultura și arta tradițională românească. Valoarea recunoscută pe plan mondial de către U.N.E.S.C.O. a Mărtisorului, a ceramicii de Horezu, a „Ritualului Călușului”, a scoarțelor românești și mai nou a „Cămășilor cu altiță” românești, mai cunoscute sub denumirea de „Ia românească”, nu puteau cunoaște consacrarea pe plan internațional fără culoarea roșu. Prin organizarea de șezători în cadrul expoziției se va putea crea pe viitor cadrul necesar cunoașterii, conservării și promovării tehnicilor de vopsire și încondeiere a ouălor de Paște, confecționarea elementelor costumului popular, a măștilor și alte meșteșuguri tradiționale, componente ale patrimoniului cultural tangibil și intangibil național al României.

ROȘU TRADIȚIONAL ROMÂNESC

Culoarea care a fascinat oamenii, începând din zorii civilizației umane, este culoarea roșu. Aceasta continuă și în prezent să exercite o mare atracție asupra ființelor umane, lăsându-și amprenta asupra tuturor culturilor popoarelor mapamondului.

Specialiștii în domeniu au stabilit, după multe cercetări, că roșul a fost prima culoare percepută de ochiul omenesc în cadrul evoluției speciei umane, după ce inițial vederea binoculară era numai în alb și negru. În plus, roșul are proprietatea de a părea mai aproape decât este. Veți observa deci că roșul parcă aduce în prim-plan obiectele astfel colorate. Orice ați spune, roșul ne atrage privirile ! Este una din culorile de bază alături de albastru și galben. Fiziologic vorbind, roșul este culoarea caldă cu cel mai mare impact asupra existenței noastre.

Roșul în istoria omenirii

Povestea folosirii acestei culori începe încă din preistorie, arheologii găsind dovezi vechi de circa 285.000 de ani într-un sit din Kenya. Acolo au fost găsite rămășițele unui homo erectus (un hominid dintr-o specie extinsă de om arhaic) alături de care au descoperit o mare cantitate de ocră rituală.

Din vremuri imemorabile omul primitiv a fost fascinat de răsăriturile și apusurile de soare, când astrul zilei era roșu. După ce strămoșii noștri hominizi au descoperit focul, cu lumina și căldura sa, impactul asupra civilizației a fost hotărâtor. De atunci încoace roșul a fost asociat cu axa sacră soare-foc și cultul Marii Zeițe Mamă, o zeiță a fertilității naturii, celebrată din cele mai vechi timpuri. În jurul focului s-au înfiripat legăturile dintre oameni și s-au spus primele povești, devenite în timp legende, credințe și mituri.

Cercetările etnologice asupra vieții triburilor recent descoperite în junglele amazoniene sau în insula Papua-Noua Guinee, au relevat că în cadrul ceremoniilor sacre, participanții își vopsesc ritual trupul sau chiar fața cu sânge din sacrificiile animale. Antropologii au făcut analogia că oamenii primitivi aveau ritualuri șamanice similare, astfel că atunci s-a folosit culoarea roșie pentru prima dată, poate din sângele sălbăticiunilor vâdate.

Mai târziu, populațiile de vânători-culegători din Epoca de Piatră își vopseau ritualic trupul cu ocră (roșu-cărmiziu), având rolul apotropaic (de protecție) de a alunga spiritele rele. Pentru aceasta ei foloseau argila cu un conținut mare de hidroxizi de fier, dați de mineralul hematit, des întâlnit în natură.

Reprezentări ale artei preistorice s-au descoperit și în țara noastră. În Peștera Cuciulat (comuna Letca, județul Sălaj) s-a descoperit „Calul de la Cuciulat”, o pictură rupestră realizată cu pigment ocră roșu, reprezentativă pentru istoria artei românești. Tot în această tehnică au fost executate și picturile rupestre din Peștera Gaura Chindiei II (comuna Coronini, județul Caraș-Severin), ce reprezintă simboluri de păsări, simboluri solare și impresii palmare.

În Peștera Cioarei (comuna Peștișani, județul Gorj) arheologii au descoperit una din cele mai vechi așezări umane din Europa, cu o vechime de peste 50.000 de ani. După zeci de ani de săpături arheologice, aici s-a descoperit că Omul de Neanderthal și apoi Homo Sapiens au practicat cele mai interesante forme de artă paleolitică din România. În adâncul peșterii s-au găsit recipiente de ocră roșu alături de mari cantități din acest pigment mineral, între- buințate pentru pictură și eventual tatuajul corporal sau facial, în cadrul unor ritualuri magice din perioada Paleoliticului mijlociu.

Cultura Cucuteni-Tripilie, considerată cea mai veche cultură din Europa, avea o ceramică foarte avansată, decorată cu simboluri foarte elaborate, pictate cu roșu, alb și negru.

Mai apoi, oamenii Epocii Bronzului foloseau ocră roșu în ritualurile de înhumare, când corpul decedatului era acoperit cu această culoare ocră roșu. Astfel acesta părea a fi încă viu plecând spre „celălalt tărâm”, căci ei aveau credința că roșul este culoarea sângelui.

Povestea roșului continuă și în antichitate, unde acesta era considerat culoarea sângelui, a inimii, a iubirii și fidelității, în Roma antică miresele purtând șaluri roșii. Totodată roșul era considerat culoarea vitejiei, culoarea zeului războiului, astfel că soldații romani purtau tunici și steaguri roșii. Strămoșii daci decorau piesele de ceramică cu pigmenți ocră roșu.

După trecerea la creștinism și mai ales în Evul Mediu culoarea roșie simboliza sacrificiul lui Iisus Hristos. Epoca Medievală și mai ales perioada renașterii este perioada de glorie a culorii roșu, cu o întregă gamă de nuanțe. Dintre acestea, al nostru „Roșu de Humor” a devenit foarte cunoscut în istoria artei. Era pictat de către meșterul Toma Zugravul de la Suceava, care a zugrăvit în jurul anului 1535 biserica Mănăstirii Humor din Bucovina, într-o cromatică dominată

de multiple nuanțe de roșu. În Moldova medievală a înflorit pictura interioară și mai ales exterioară a bisericilor, în timpul domniei voievodului Petru Rareș.

Cromatică steagurilor naționale actuale este dominată de culoarea roșie, care este și una din culorile tricolorului României, după cum bine știm.

Nu putem încheia această incursiune în trecutul și prezentul roșului fără a aminti binecunoscutul costum roșu al lui „Moș Crăciun”, personajul atât de îndrăgit de toți copiii lumii.

Aceasta a fost „cireașa de pe tort”, bineînțeles roșie, a acestei scurte prezentări istorice.

Roșul a influențat istoria culturii din cele mai vechi timpuri, în dorința omului de a-și transpune trăirile, credințele și miturile sub o formă artistică, din vremurile când încă nu exista conceptul de artă. Aceste practici multimilenare și simbolistica străveche asociată culorii roșu au făcut din aceasta o culoare arhetipală.

Culoarea roșu are, cu siguranță, un caracter dual, mai evident amintindu-ne roșul ca fiind sângele jertfei lui Hristos și al martirilor creștini, dar totodată culoarea diavolului și a flăcărilor iadului.

Roșul în arta tradițională românească

În cultura tradițională din ținuturile locuite de români, roșul este culoarea cea mai puternică în semnificații. Este prezentă în majoritatea credințelor populare străvechi, fiind asociată miracolului vieții și naturii. Simbolistica roșului este complexă dar în esență aceasta este considerată culoarea sângelui, a soarelui, a focului purificator, a bărbăției și curajului, cât și a iubirii, feminității, fertilității și a renașterii. Roșul este asociat cu datinile și obiceiurile legate de ciclul vital ancestral „viață-moarte” (roșu-negru).

Roșul este cea mai vie culoare din paleta coloristică tradițională. Cromatologia artei populare românești ne arată că utilizarea roșului în gospodăria patriarhală țărănească era din pigmenți de proveniență vegetală (ex. foi de ceapă roșie, sfeclă roșie, rădăcină de roibă, coajă de măcieșe, coajă de măr pădureț, etc.), animală (ex. sângele, etc.) sau minerală (ex. diverse luturi sau minereuri de fier, etc.).

Puterile magice ale roșului în credințele românești tradiționale

Credințele noastre populare au înzestrat culoarea roșu cu puterea de a te feri de deochi și de a alunga spiritele rele. Acest rol apotropaic, adică de apărare, este foarte important în obiceiurile magico-religioase autohtone. Mărțișorul românesc este un șnur răsucit dintr-un fir roșu (simbolizând sângele, viața și renașterea de primăvară) împletit cu un fir alb (simbolizând puritatea și lumina). În fiecare primăvară, purtarea mărțișorului începând din 1 martie și până înfloresc mălinii, îi ferește de boli și de rele pe cei care-l poartă cu credință.

O sumedenie de obiceiuri și practici magice s-au perpetuat din vechime în peisajul rural. Gospodarii satelor leagă fire roșii de lână pe crengile pomilor fructiferi, pentru ca aceștia să nu fie loviți de grindină și să aibă rod bun. Primăvara se leagă o cârpă roșie la coada vacii, când iese la păscut, ca să nu rămână fără lapte și să nu fie lovită de boli. Caii atela-jelor au ciucuri mari roșii legați la căpăstru, ca să-i ferească de deochi.

Un loc aparte în magia obiceiurilor păstorești îl ocupă „măsurul oilor” (cunoscut și sub denumirea de sâmbra oilor, în unele zone), când ciobanii leagă de un par al țarcului unde se face mulsul oilor o păpușă de lână îmbrăcată în haine roșii, care are legată la gât o cunună împletită din căpățâni de usturoi, cu rol de protecție împotriva deochiului și tuturor strigoilor. Magia

generală a stânii era sub semnul ritualului „Focului Viu”, cu tăciuni roșii aduși nestinși, din vatra satului de unde se pornește cu turmele.

Când ies primăvara prima dată la arat, plugarii poartă un ciucure făcut din lână roșie legat la pălărie (la clop). În ceremonialul „tăierii moțului”, la copii care împlinesc șase săptămâni de la naștere sau un an de la botez, nașii taie „moțul” finului iar părul este împletit cu un fir de ață roșie și este păstrat ca amintire. La încheietura mâinii copilului se leagă o ață roșie, pentru a fi ferit de deochi. Ștergarul roșu este considerat un scut de apărare contra tuturor relelor.

Iată câte poate face acest roșu magic al folclorului românesc ! Din traista cu povești a lumii satului tradițional s-ar mai putea spune multe despre folosirea roșului în ceramică și olărit, în țeserea covoarelor și scoarțelor populare sau în pictura meșterilor iconari.

Roșul în costumul tradițional românesc

Un element identitar al poporului român este costumul popular. Ponderea roșului în costumele populare românești depinde de zona geografică și etnofolclorică, fiind adaptat vârstei și statutului social al persoanei purtătoare. În lumea satului românesc arhaic fetele și femeile tinere nemăritate purtau mai mult roșu. Femeile măritate aveau voie să poarte mult roșu doar până la un an de la măritiș. Femeile în etate purtau tot mai puțin roșu sau chiar deloc, pe măsură ce înaintau în vârstă.

Hainele, broderiile și podoabele roșii se spune că te feresc de toate relele, dând un plus de fertilitate și fecunditate. Costumele populare românești abundă de broderiile roșii, pe fondul alb al țesăturilor de in, cânepă sau lână. Ce viu este roșul din broderia „cămășilor cu altită” românești ! Ce frumoase sunt fetele și femeile de pe Valea Izei (din Țara Maramureșului) purtând baticuri, cojoace cu ciucuri și zadii colorate într-un roșu intens.

Călușarii din sudul țării poartă un costum ritual compus din cămașă lungă albă brodată floral cu arnici roșu, curele roșii, diagonale roșii încrucișate peste piept și peste spate, pan-glici roșii la pălărie și ciucuri roșii cusuți la pulpe. Roșul veșmântului călușeresc din cadrul „Călușului” are menirea de a alunga demonii și duhurile rele, care își fac de cap vara, în preajma sărbătorii de Rusalii, înlesnind comunicarea cu „lumea de dincolo” într-un ritual străvechi, transmis din moși-strămoși, având origini pre-creștine.

Roșul este culoarea caracteristică sărbătorilor și datinilor populare ale satului tradițional românesc, în special de Sfintele Paști și de Crăciun.

Ouăle roșii de Paști

În credințele pre-creștine, renașterea naturii primăvara era simbolizată de culoarea roșu, preluată și în tradițiile și datinile pascale creștine actuale. În ansamblul de credințe care fundamentează arta tradițională creștină, roșul este culoarea sângelui jertfei lui Hristos pe cruce, dar și culoarea iubirii biruitoare prin miracolul învierii Mântuitorului. În Duminica Floriilor se poartă mult roșu în vestimentație. De Sărbătorile Pascale, în Joia Mare din Săptămâna Patimilor, cele mai multe ouă sunt vopsite în roșu și se ciocnesc în ziua de Paște. În Ardeal, la țară, ouălor vopsite li se spune ouă feștite. Local, în unele zone etnofol-clorice ale țării noastre, se obișnuiește pictarea ouălor. Aceste ouă pictate se mai numesc ouă încondeiate. În zona Bucovinei sunt cunoscute ca ouă închistrite, iar în Țara Lăpușului ca ouă împistrite. Decorarea ouălor se face cu simboluri geometrice, florale, zoomorfe sau religioase, folosindu-se pigmenți și o tehnică tradițională. Ar fi multe de povestit despre simbolistica oului sau chiar despre „Oul Cosmic”.

Ouăle vopsite sunt nelipsite din coșurile sau traistele care sunt binecuvantate și sfințite de preot, în noaptea de Înviere.

În lumea satului românesc există credința că ouăle de paști s-au înroșit de la sângele care a picurat din rănilor lui Iisus Hristos, crucificat pentru mântuirea lumii. De aceea oul roșu are puteri miraculoase, de protecție și de vindecare, împotriva bolilor. Oul roșu te ferește de toate relele, fiind aducător de sănătate, frumusețe, fericire și spor în toate. Dimineața devreme în duminica de Paști, țărani obișnuiesc să se spele pe față cu apă neîncepută în care au pus un ou roșu, astfel vor fi tot anul frumoși și sănătoși asemenea unui ou roșu.

După ce ouăle roșii sunt ciocnite și consumate de Paști, cojile se aruncă în fața porții pentru a împiedica intrarea spiritelor rele în curtea casei. Dacă îngropi coji de ouă roșii în curte aceasta va fi ferită de grindină. Punând cojile de ouă roșii în brazde la arat, pământul va avea rod bun. Prin părțile Bucovinei cojile de ouă roșii sunt aruncate în apa râurilor pentru ca „Blajinii” să știe că toți creștinii sărbătoresc Sfintele Paști. În unele zone ale țării noastre se obișnuiește împodobirea unor pomi cu ouă vopsite de Paști.

Roșul sărbătorilor tradiționale de iarnă

Datinile și sărbătorile de iarnă sunt un moment important din calendarul religios la români. Crăciunul este mult așteptat în lumea satelor, roșul și verdele fiind culorile specifice acestei sărbători. Înainte vreme, la țară, brazii erau împodobiți cu mere roșii. Mărul roșu este fructul „păcatului originar”, pentru care au fost izgoniți din Rai primii oameni, Adam și Eva. În perioada Crăciunului se merge la colindat, vestind nașterea Domnului. Copii umblă cu „Steaua”, care în trecut era făcută din lemn și vopsită în roșu. Se umblă și cu „Viflaimul”, în care o parte din personajele biblice sunt costumate în roșu. Se mai umblă cu „Capra” și are loc „Jocul Dracilor” sau „Jocul Moșilor”, când dansatori purtând măști rituale alungă spiritele rele. Măștile sunt făcute din blană și sunt ornate cu coarne de berbec, având ciucuri din lână roșie. Pe meleagurile Moldovei se practică „Dansul Cerbului” și „Dansul Ursului”, costumele dansatorilor fiind decorate tot cu ciucuri mari roșii. Acești ciucuri roșii au rolul de a alunga forțele malefice și contribuie la magia sărbătorilor de iarnă din satele noastre.

Tradițiile și datinile românești sunt atât de frumoase și încărcate de credințele magico-religioase, moștenite din satul de altădată. Chiar dacă multe din semnificațiile culorii roșu ne sunt dezvăluite cu greu de „Codul Ascuns” al culorilor, sau chiar unele s-au pierdut în negura timpului, fascinația pe care o exercită roșul asupra noastră va rămâne.

Roșul este un element al culturii imateriale mondiale care, de la primii pași ai omenirii și însoțindu-ne peste milenii, a fost, este și va fi important în viețile tuturor oamenilor.

Simbolismul roșului se cuvine să fie transmis din generație în generație, astfel și urmașii noștri se vor putea bucura de această culoare arhetipală din spiritualitatea spațiului românesc, în context european.

	Tudorel Ilie - Ambasador al turismului maramureșean	
RO	PREZENTARE	05.04.2023

Activitatea artistică – Tudorel ILIE – Baia Mare

Tudorel ILIE este un artist fotograf din Baia Mare, județul Maramureș, România, născut în 9 octombrie 1961 la Ardud, județul Satu Mare, România. Este membru al Asociației Artiștilor

Fotografi din România (rang Art A.A.F.R.), al Asociației Internaționale de Artă Fotografică „Euro Foto Art” (A.I.E.F.A.) din 2015 și al Uniunii Creatorilor Profesioniști (U.C.P.) sucursala Baia Mare. Este președinte al Clubului Foto-Video din cadrul O.N.G. Asociația „Millennium” din Baia Mare.

Artistul a fost prezent în 162 expoziții de artă fotografică, din care 76 de expoziții personale și 86 expoziții de grup în muzee și centre culturale din România, Belgia, China, Japonia, Polonia, Ungaria și Ucraina. Nu mai menționăm aici numeroasele expoziții online în care este prezent.

Această activitate expozițională a fost amplu reflectată în numeroase publicații scrise din țară, din străinătate și în presa online. Fotografiile sale au fost publicate în albume de artă fotografică, reviste de turism internaționale, albume și ghiduri turistice precum și în numeroase cărți sau publicații științifice.

Artistului i-au fost decernate premiile :

- În anul 2022 i s-a acordat „Diploma de Excelență” pentru contribuția remarcabilă la susținerea valorilor și obiectivelor U.N.E.S.C.O. din România - acordată de Comisia Națională a României pentru U.N.E.S.C.O., București.

- În anul 2022 i s-a acordat placheta „Carol Popp de Szathmary ” de către Asociația Internațională de Artă Fotografică „EuroFotoArt” ;

- În anul 2019 i s-a acordat „Premiul de Excelență” de către Asociația Internațională de Artă Fotografică „EuroFotoArt” ;

- În anul 2019 i s-a acordat titlul de „Ambasador al turismului maramureșean” pentru merite deosebite în promovarea turismului și culturii tradiționale de către Consiliul Județean Maramureș

- În anul 2015 i s-a acordat „ Premiul de Excelență” de către revista de cultură „Gazeta de Maramureș” ;

- A participat la multe concursuri de fotografie și a primit Premiul I la concursul național de artă fotografică „ Ipostaze Etnografice”- 2019.

A desfășurat mai multe proiecte culturale sub patronajul sau în parteneriat cu Comisia Națională a României pentru U.N.E.S.C.O. și Institutul Cultural Român din București.